

Johanna Korkeamäki, Johanna Nukari &
Erja Poutiainen

Oppimisvaikeuksien tuki välttämätöntä opintojen ja työn sujumiselle

Nykyisessä tietoyhteiskunnassa **oppimisvaikeudet muodostavat yhä suuremman riskin syrjäytymiselle opinnoista ja työelämästä**. Lähes kaikkiin työtehtäviin tarvitaan peruskoulun jälkeinen tutkinto ja kirjallisen tiedon käsittelyn taitoja. Oppimisvaikeuksiin on **tärkeää tarjota tukea myös nuorille ja aikuisille**, sillä tuen tarve jatkuu monilla aikuisuuteen, ja oppimisen haasteet voivat olla erilaisia jatkokoulutuksessa ja työelämässä.

Oppimisvaikeudet ovat kehityksellisiä tiedonkäsittelyn ongelmia, joiden pohja on **aivojen synnynnäisesti erilaisessa tavassa** käsitellä informaatiota. Oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan suppeimman määritelmän mukaan vaikeuksia lukemisessa tai matematiikassa. Oppimisvaikeuksiksi kutsutaan yleensä myös muita kehityksellisiä neuropsykologisia vaikeuksia, jotka vaikuttavat oppimiseen, kuten kehityksellinen kielihäiriö tai hahmottamisen vaikeudet. Myös keskittymisvaikeudet (esim. ADHD) vaikuttavat oppimiseen.

Kehityksellisiä oppimisvaikeuksia ja tarkkaavuusvaikeuksia **esiintyy arviolta 15–20 prosentilla** väestöstä. Yleisin oppimisvaikeus on lukivaikeus. On tavallista, että samalla henkilöllä voi olla useita erilaisia oppimisvaikeuksia.

Miksi oppimisvaikeuksiin on tärkeä puuttua mahdollisimman varhain?

Oppimisvaikeudet voivat aiheuttaa monia haasteita opinnoissa ja työelämässä. Aikuisuuteen jatkuvat oppimisvaikeudet ovat yhteydessä **matalampaan koulutustasoon ja työttömyyteen** sekä **psykkiseen oireiluun** ja heikkoon **itsetuntoon** (mm. Aro ym. 2019; Francis ym. 2019; Livingston ym. 2018) sekä mm. **koulukiusaamiskokemuksiin** ja **yksinäisyyteen** (Stenberg ym. 2022).

Keskeiset tulokset/asiat

- Oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja tukeminen on arvioitu kustannustehokkaaksi.
- Varhainen tunnistaminen voi ennaltaehkäistä rinnakkaisongelmia.
- Läheskään kaikki eivät saa tarvitsemaansa tukea.
- Myös aikuiset hyötyvät tuesta opiskelussa, työelämässä ja arjessa.
- Digitaaliset ratkaisut voivat auttaa oppimisvaikeuksien kanssa selviytymisessä. Niiden käyttöönotto vaatii ohjausta.

Erityisesti toisen asteen tutkinnon puuttuminen on yhteydessä terveyden ja elämäntilanteen ongelmiin (Myrskylä 2011) ja lisää merkittävästi työttömyyden riskiä (Virtanen 2016).

Oppimisvaikeuksista huolimatta on mahdollista menestyä elämässä hyvin. Pärjäämistä **edesauttaa oppimisvaikeuksien mahdollisimman varhainen tunnistaminen** ja tarvittavan tuen saaminen (DeBeer ym. 2014; Peltonen ym. 2019; Voutilainen & Ilveskoski 2000).

Tuen tarjoaminen lukivaikeuteen on arvioitu kustannustehokkaaksi, sillä oikea-aikaiset tukitoimet ovat suhteellisen edullisia verrattuna mahdollisiin kielteisiin seurannaisvaikutuksiin (Moll ym. 2023).

Oppimisvaikeudet lisäävät keskeyttämisriskiä

Oppimisvaikeudet, mielenterveysongelmat ja muut terveysongelmat ovat tavallisia toisen asteen ja korkea-asteen opiskelijoilla (Korkeamäki & Vuorento 2021; Naamanka ym. 2021). Ne ovat myös **yleisimmät syyt keskeyttää** toisen asteen opinnot (Mikkonen ym. 2018). Näiden ryhmien tukitoimia tulee kehittää. Opiskelijoiden **kuntoutusmahdollisuudet ovat edelleen rajalliset**, vaikka kuntoutuksen avulla olisi mahdollista tukea opiskelijoita kokonaisvaltaisesti.

Pahimmillaan opintojen keskeyttämisestä seuraa **putoaminen koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle** ja pitkäaikaisia toimeentulo- ja terveysongelmia (esim. Scott ym. 2013; Rikala 2018).

”Ilman tätä kuntoutusta olisin lopettanut opinnot. Täällä opin keinoja, joilla pärjään opinnoissani lukivaikeudesta huolimatta” (neuropsykologisen kuntoutuksen osallistuja)

Myös aikuisten oppimista voidaan tukea ja helpottaa oppimisvaikeuksia

Oppimisvaikeuksiin on mahdollista tarjota tukea vielä aikuisuudessa, ja siitä hyötyvät opiskelijoiden lisäksi myös työelämässä olevat tai opintoihin tai töihin hakeutuvat. Erityisesti **koulutuksessa aliedustettujen** ryhmien kouluttautumista tulee tukea, esimerkiksi **aikuiskoulutustukea** kehittämällä. Taloudellinen tuki ja riittävät ohjauspalvelut yhdessä kannustavat oppimisen haasteita kokevia kouluttautumaan myös aikuisena.

Nuoret aikuiset **hyötyvät** tuoreen vaikuttavuustutkimuksen mukaan lukivaikeuden **neuropsykologisesta kuntoutuksesta** (Nukari 2023). Myös **matalan kynnyksen** oppimisen tuen ryhmistä ja valmennuksesta on **myönteisiä kokemuksia** nuorten ja aikuisten toimintakyvyn tukemisessa (Korkeamäki 2011 & 2019; Peltonen ym. 2019).

Kuntoutussäätiön **Oppimisen tuen keskuksella** on pitkä kokemus oppimisvaikeuksien tunnistamisen ja tuen tutkimus- ja kehittämistyöstä.

Kuntoutussäätiön aihepiiriin liittyviä julkaisuja:

Korkeamäki J (2011) Myös aikuiset tarvitsevat tukea oppimisvaikeuksiin. Aikuiskasvatus 31 (2), 128–135.

Korkeamäki J (2019) Aikuisen lukivaikeus ja tuen muodot. Teoksessa Takala M & Kairaluoma L (toim.) Lukivaikeudesta lukitukseen. Helsinki: Gaudeamus

Naamanka E, Nukari J, Peltonen K & Poutiainen E. Verkossa suoritettavan aikuislukion opiskelijoiden psyykkisen hyvinvoinnin ja oppimisen haasteet. Psykologia 2021, 56, 4, 414-432.

Korkeamäki J (2023) Piilotetut vaikeudet: oppimisvaikeuksien diagnosointi, toimijuus ja toimintamahdollisuudet aikuisen elämäntilanteessa. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Korkeamäki J & Vuorento M (2021) Ilmoitettujen terveys- ja toimintarajoitteiden vaikutus korkeakouluopiskeluun: Eurostudent VII -tutkimuksen artikkelisarja. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Vaihtoehtoiset opetusmenetelmät, ohjaus oppimistaidoissa ja -strategioissa sekä kokonaisvaltaisen tuen interventiot voivat vaikuttaa myönteisesti oppimisvaikeuksia kokevien opintoihin ja opiskelumenestykseen (Pino & Mortari 2014; Zeng ym. 2018).

Oppimisvaikeuksien huomiointi vahvistaa hallitusohjelman tavoitteita perustaitojen vahvistamisesta, koulutustason nostosta, keskeyttämisen ehkäisystä ja koulutuksen läpäisyn parantamisesta. Lisäksi oppimisvaikeuksien huomioiminen tukee työhön osallistumista ja työssäjaksamista.

Toimenpide-ehdotukset

- Oikea-aikaisen **tuen tarjoaminen** eri-ikäisille oppijoille vastaamaan koulutuksen ja työelämän kannalta tarvittavien taitojen oppimista.
- Oppimisvaikeuksien kohdalla onnistunut alavalinta tukee koulutuksessa ja työelämässä pysymistä. Vahvuudet huomioiva **uraohjaus** voi tukea oikean alan löytymistä.
- **Digiapuvälineet** ovat usein suureksi avuksi oppimisvaikeuksien yhteydessä. Näiden keinojen hyödyntämiseen tarvitaan kuitenkin apua ja ohjausta.
- Nuorten ja aikuisten **tuen muotojen kehittäminen** lisää koulutukseen osallistumista, koulutuksen läpäisyä ja työelämään siirtymistä.
- Oppimisvaikeuksista tarvitaan **lisää tutkimustietoa**. Erityisesti vaikuttavista tukitoimista toisen asteen ja korkea-asteen opinnoissa sekä työelämässä on puutteellisesti tietoa.

Linkkejä/aineistoja

www.oppimisvaikeus.fi Tietoa ja tukea oppimisvaikeuksiin sekä niihin liittyviin mielenterveyden pulmiin

www.kuntoutussaatio.fi/oppimisentuki/ Tietoa Kuntoutussäätiön Oppimisen tuen keskuksen monipuolisista palveluista

Lisätietoja

Johanna Korkeamäki

erikoistutkija, VTT

johanna.korkeamaki@kuntoutussaatio.fi, p. 044 781 3127

Johanna Nukari

neuropsykologian erikoispsykologi, erikoistutkija, PsT

johanna.nukari@kuntoutussaatio.fi, p. 044 781 3109

Kuntoutussäätiön aihepiiriin liittyviä julkaisuja:

Nukari J (2023) Effectiveness of individual and group-based neuropsychological interventions for young adults with dyslexia. Väitöskirja, Helsingin yliopisto.

Peltonen K, Gustavsson-Lilius M, Parkkila M, Mentula T, Stenberg J & Poutiainen E (2019) Oppimisen ja mielenterveyden ongelmia kartoittavan KOMO-kyselyn psykometriset ominaisuudet. Psykologia, 54, 1, 21 - 33.

Peltonen K, Nukari J, Poutiainen E (2019) Oppimisvaikeuksien ja mielenterveyden ongelmien ryhmämuotoinen tuki. Kuntoutus, 42 (4), 5–18.

Pieviläinen R, Nukari J, Liimatainen J & Maijanen S (2020) Selvitys oppimisvaikeuksien kompensointikeinoista – oppimisen apuvälineet sekä työssä ja opinnoissa saatu tuki. Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti, 30(1), 10-25.

Stenberg J, Parkkila M, Nukari J & Poutiainen P (2022) Työttömyysuhanalaisten nuorten ja aikuisten oppimisen vaikeudet, rinnakkaiset mielenterveyden ongelmat, opiskelu ja hyvinvointi. Kuntoutus, 45(4), 39-50.

Erja Poutiainen

johtava tutkija, kliinisen neuropsykologian dosentti, FT

erja.poutiainen@kuntoutussaatio.fi, p. 044 781 3156

#HyvinvoivaTulevaisuus -kampanja tarjoaa yhteiskunnallisille vaikuttajille tiivistettyä tietoa Kuntoutussäätiön tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tuloksista. Kuntoutussäätiön painopistealueina ovat toimintakyky, työkyky ja sosiaalinen osallisuus, ja päämääränä on edistää heikommassa asemassa olevien hyvinvointia.

Kuntoutussäätiö on työkyvyn, toimintakyvyn ja sosiaalisen osallisuuden toimintamallien kehittäjä ja suunnannäyttävä.

Toiminnassamme yhdistämme asiakaskokemuksen korkeatasoiseen monitieteiseen tutkimukseen, uudistamme työ- ja toimintakyvyn sekä osallisuuden edistämisen malleja ja kuntoutusjärjestelmää. Innostamme yhteistyöhön asiantuntijoita, päättäjiä, yrityksiä, järjestöjä ja asiakkaita.

Tutustu Kuntoutussäätiöön osoitteessa www.kuntoutussaatio.fi

Lähteet: (Kuntoutussäätiön lähteet keltaisissa laatikoissa)

Aro T, Eklund, K, Eloranta A-K, Närhi V, Korhonen E & Ahonen T (2019). Associations between childhood learning disabilities and adult-age mental health problems, lack of education, and unemployment. *Journal of Learning Disabilities*, 52(1), 71–83.

de Beer J, Engels J, Heerkens Y & van der Klink J (2014) Factors influencing work participation of adults with developmental dyslexia: A systematic review. *BMC Public Health*, 14(77), 2–22.

Francis DA, Caruana N, Hudson JL, McArthur GM (2019) The association between poor reading and internalizing problems: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 67, 45-60.

Livingston E, Siegel L & Ribary U (2018) Developmental dyslexia: Emotional impact and consequences. *Australian Journal of Learning Difficulties*, 23(2), 107–135.

Mikkonen J, Moustgaard H, Remes H & Martikainen P (2018). The population impact of childhood health conditions on dropout from upper-secondary education. *The Journal of pediatrics*, 196, 283-290.

Moll, K., Georgii, B. J., Tunder, R., & Schulte-Körne, G. (2023). Economic evaluation of dyslexia intervention. *Dyslexia*, 29(1), 4–21.

Myrskylä P (2011). Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 12/2011.

Pino M, Mortari L (2014) The inclusion of students with dyslexia in higher education: A systematic review using narrative synthesis. *Dyslexia*, 20, 4, 346-369.

Rikala S. (2018). Masennus, työkyvyttömyys ja sosiaalinen eriarvoisuus nuorten aikuisten elämänsäilyä. *Yhteiskuntapolitiikka* 83 (2).

Scott J, Flower D, McGorry P, Birchwood M, Killackey E ... Hickie I (2013). Adolescents and young adults who are not in employment, education, or training. *British Medical Journal* 9: 347, 1–3.

Voutilainen A & Ilveskoski I (2000). Terveysthuollon rooli oppimisvaikeuksien tutkimisessa ja hoidossa. *Duedecim*, 116, 2025–2031.

Zeng W, Ju S, Hord C (2018). A literature review of academic interventions for college students with learning disabilities. *Learning Disability Quarterly*, 41, 3, 159–169.